

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY

**MOŽNOSTI ROZVOJE PĚVECKÝCH A HUDEBNĚ
POHYBOVÝCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michaela Hofmanová

Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Daniela Mandysová

Plzeň, 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené odborné literatury a zdrojů informací.

V Plzni, dne 28. dubna 2024

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce doc. PaedDr. Daniele Mandysové za odborné vedení, podněty a veškeré rady, které mi dopomohly k vypracování této bakalářské práce. Dále děkuji ředitelce Mateřské školy Sluníčko Mýto a celému pedagogickému kolektivu, za možnost realizace praktické části mé bakalářské práce. Ráda bych zároveň poděkovala všem dětem a jejich rodičům za vstřícnost. Na závěr také děkuji Mgr. Jitce Malátové za zhotovení fotodokumentace.

Klíčová slova

Děti předškolního věku, hudba, hudební výchova, mateřská škola, pedagogika, pohyb, tanec, vzdělávání, zpěv.

Key words

Preschool children, music, music education, kindergarten, pedagogy, move, dance, education, singing.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	2
ÚVOD	3
1 HUDBA A ČLOVĚK.....	4
2 HUDBA V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	6
2.1 DĚTSKÝ ZPĚV	7
2.2 RYTMUS A RYTMICKÉ CÍTĚNÍ.....	8
3 KONKRETIZACE PĚVECKÝCH A HUDEBNĚ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ V RVP PV	9
3.1 DÍTĚ A JEHO TĚLO.....	10
3.2 DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA.....	11
3.3 DÍTĚ A TEN DRUHÝ	12
3.4 DÍTĚ A SPOLEČNOST.....	12
3.5 DÍTĚ A SVĚT	13
4 PĚVECKÁ VÝCHOVA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE	14
4.1 ROZVOJ ZPĚVNOSTI U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	15
4.2 NEZPĚVNOST U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	17
4.2.1 Práce s nezpěváky	18
5 HUDEBNĚ POHYBOVÁ VÝCHOVA	20
6 INTEGRACE PĚVECKÝCH A HUDEBNĚ POHYBOVÝCH ČINNOSTÍ	22
6.1 METODICKÝ LIST – DO KOLA.....	23
6.2 METODICKÝ LIST – RYBÁŘ.....	26
6.3 METODICKÝ LIST – KDO TO VÍ?	29
6.4 METODICKÝ LIST – JARO PŘIŠLO MEZI NÁS.....	33
6.5 METODICKÝ LIST – NA VÝLET	36
6.6 METODICKÝ LIST – TANEČEK.....	40
6.7 METODICKÝ LIST – ŠVADLENKA	44
ZÁVĚR.....	47
RESUMÉ.....	48
SEZNAM LITERATURY.....	49
PŘÍLOHY	51

SEZNAM ZKRATEK

aj. – a jiné

atd. – a tak dále

ČR – Česká republika

GDPR – General Data Protection Regulation (ochrana osobních údajů)

HV – hudební výchova

MŠ – mateřská škola

např. – například

Příp. – případně

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací plán

tj. – to je

TVP – Třídní vzdělávací plán

tzv. – tak zvaně

ZŠ – základní škola

Úvod

Téma mé bakalářské práce je zaměřeno na rozvoj pěveckých a hudebně pohybových schopností a dovedností dětí v MŠ. Toto téma jsem si vybrala na základě pozorování dětí v mateřské škole, kde pracuji. Zde jsem si všimla, že hudební výchova ustupuje do pozadí oproti jiným vzdělávacím oblastem. Hlavním cílem mé práce je s oporou o odbornou literaturu vytvořit vlastní soubor pěveckých a hudebně pohybových činností pro předškolní děti a integraci těchto činností do výuky.

Hudba mě provází od dětství. Již v mateřské a základní škole jsem se věnovala hře na dechové nástroje. Při studiích na střední škole jsem začala hrát na klavír a zpívat. Potřebovala jsem to pro praxi v mateřské škole. Doprovázela jsem také školní kapelu na altový saxofon a zpívala ve sboru. Při své praxi se snažím dětem předat co nejvíce svých zkušeností z hudební výchovy, rozvíjet jejich dětský zpěv a hudebně pohybové schopnosti a dovednosti.

Teoretická část je členěna do pěti kapitol. V nich se zabývám vnímáním hudby od útlého věku až po dospělost a hudebními základy, které předává rodina dítěti v domácím prostředí a pedagog v mateřské škole. Vycházím z Rámcově vzdělávacího programu předškolního vzdělávání, kde jsou konkretizovány hudební činnosti a kompetence, které má dítě během absolvování MŠ v hudební výchově získat. Zaměřila jsem se nejprve na pěvecké dovednosti a věnuji pozornost příčinám dětské nezpěvnosti a její nápravě. Na závěr teoretické části specifikuji hudebně pohybové schopnosti a dovednosti dětí a uvádím možnosti jejich využití v mateřské škole.

Praktickou část jsem realizovala s dětmi ve věku od 5 do 7 let v Mateřské škole Sluníčko Mýto, kde pracuji. Tato část obsahuje metodické listy, které dohromady tvoří zásobník integrace pěveckých a hudebně pohybových činností. Listy obsahují autorské písně a fotografie z realizace konkrétních činností s dětmi. V přílohách je pak další fotodokumentace z realizace činností s dětmi.

1 HUDBA A ČLOVĚK

Hudba člověka provází celým životem. František Sedlák hudební vývoj popisuje, jako „proces utváření poměrně stálých a nevratných změn v psychických strukturách a funkcích jedince, který je závislý na jeho osobní vybavenosti, komunikaci s hudebním prostředím, na intenzitě a kvalitě hudebně výchovných podnětů.“¹ Hudební vývoj tedy souvisle navazuje z jednoduchých ke složitějším hudebním procesům. Jedinec tak zvládne, díky navazujícímu a posloupnému hudebnímu rozvoji k porozumění i náročnějším hudebním aktivitám. Zrání centrálního nervového systému je důležitou podmínkou k hudebnímu vývoji člověka. Důležité je i několik dalších faktorů, jako jsou zděděné geny nebo prostředí, ve kterém se dítě nachází. V neposlední řadě způsob učení.

V řeči využíváme různou intonaci, rytmus a slova sdělujeme v různých tónech. U dítěte tuto dovednost rodič automaticky rozvíjí při rozhovorech. Krátké dialogy mezi rodičem a dítětem a jejich každodenní komunikace podporují rozvoj pozdějších pěveckých dovedností dítěte. Stále ale záleží na tom, jak daný jedinec bude své hudební schopnosti a dovednosti rozvíjet v pozdějším věku.

V každém období dítěte se rozvíjí určité hudební schopnosti a dovednosti. Důležitou roli v rozvoji dítěte hrají jeho zájmy, potřeby a také motivace k hudebním činnostem. Proto má pedagog za cíl dítě vhodně motivovat a podněcovat, aby u něj vzbudil zájem o hudební činnosti.²

Dítě se poprvé setkává s hudebními prvky již v prenatálním období, kdy matka zpívá. A to opíráním jejího hlasu do bránice. Tak může matka komunikovat se svým dítětem. Je to tedy první seznámení dítěte s hudbou. Po narození poznává novorozenec funkci svých hlasivek, a to při prvním výkřiku. V kojeneckém období dítě zjistí, že svým výkřikem může své okolí upozornit na své potřeby. Ať už to jsou projevy spokojenosti nebo nelibosti.

---

¹ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2. s. 355

² SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2. s. 355-357

Mezi prvním a druhým rokem se u dítěte začínají projevovat i prvotní taneční pohyby. Dítě doprovází již známé písně, a tím vyjadřuje svoji kreativitu a fantazii.³ V rozmezí druhého až třetího roku života si dítě zvládne již částečně osvojit řeč a rozšiřuje tak svoji slovní zásobu. Dítě se pokouší o zpěv jednoduchých písní, které mu jsou nabízeny. V období mezi čtvrtým až sedmým rokem dítě čerpá z nabízených aktivit. Zvládne rozlišovat různé výšky tónů a pohybově doprovodit píseň. Po nástupu do ZŠ, kde hudební rozvoj je podněcován převážně hudební výchovou, se utváří celkový vztah dítěte k hudbě, který přetrvává až do dospělosti.⁴

---

³ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. 1. vydání Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3. s. 13-17

⁴ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2. s. 357-362

2 HUDBA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Primárním předpokladem pro efektivní práci s dětmi a jejich rozvoj, je všeobecné a odborné vzdělání pedagoga. Proto, aby pedagog mohl v MŠ děti vzdělávat v oboru hudební výchovy, potřebuje alespoň základní hudební vzdělání. Důsledkem toho pedagog zvládne názorně ukázat a vysvětlit to, co po dětech požaduje, na patřičné profesionální úrovni.⁵

Dalším předpokladem pro výuku hudební výchovy v MŠ je hudební nadšení pedagoga. Hudbu musí pozitivně vnímat a veškeré hudební projevy (zpěv, tanec, rytmizace atd.) dělat s dětmi s radostí a viditelnou zálibou v tomto oboru. Činnosti, které chce pedagog ve výuce využít, musí perfektně znát a dětem je předvést. Značnou výhodou je, pokud pedagog zvládne doprovázet písně na různé hudební nástroje. Díky tomu může pedagog děti motivovat nebo dokonce inspirovat v rozvoji jejich hudebních dovedností.⁶

Dítě v předškolním věku bývá plaché a může se stydět projevit před vrstevníky. V tomto případě hraje důležitou roli osobnost učitele, jeho přístup k takovému dítěti a v neposlední řadě i to, jakou využije motivaci k hudebním činnostem. Využitím zábavných forem v hudebním vzdělávání, pedagog výrazně podporuje sebedůvěru dítěte.

Hudbu můžeme vyjádřit mnoha prostředky. U dětí předškolního věku nejčastěji pedagog využije pěvecký přednes, hudebně pohybové aktivity, rytmická cvičení nebo melodické činnosti. Těmito aktivitami pedagog u dítěte předškolního věku rozvíjí jeho hudební schopnosti a dovednosti. Dále podporuje jemnou a hrubou motoriku, sluchové vnímání, fonemický a oromotorický vývoj,⁷ krátkodobou a dlouhodobou paměť.

Ačkoli v předškolním vzdělávání se pedagog zaměřuje převážně na rozvoj pěveckých schopností a dovedností dítěte, je důležité rovněž klást důraz na posloupný rozvoj ostatních hudebních schopností. Tím je myšleno především rozvoj hudebního sluchu. Pedagog

⁵ HOLAS, Milan. *Hudební pedagogika*. Knižnice Metodického centra HAMU. Praha: Nakladatelství AMU, 2004. ISBN 80-7331-018-x. s. 38-40

⁶ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. 1. vydání Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3. s. 23-27

⁷ Pohyby mluvidel – v důsledku rozvoje motoriky mluvidel, se u dítěte správně vyvíjí jeho artikulační dovednosti.

zařazuje různá sluchová cvičení určené pro rozvoj intonace, rytmického a tonálního cítění nebo tónové výšky.⁸ Dále pedagog zařazuje aktivity pro rozvoj hudební paměti a představivosti.

V dnešní době má pedagog velké možnosti pro výběr písní, doprovodného pohybu, tance a dalších činností, které zvolí při výuce předškolního dítěte. Může volit písně lidové nebo uměle vytvořené, skladby relaxační nebo symfonické. Mnoho autorů vydalo sbírky a zpěvníky s publikacemi. Pedagog se při zájmu o hudební výchovu může dále vzdělávat na různých seminářích a poznatky z nich pak uplatnit ve své praxi. Je tedy na každém učiteli, jak bude při své výuce děti motivovat a rozvíjet jejich hudební schopnosti a dovednosti.

2.1 DĚTSKÝ ZPĚV

Dospělý zpěv a dětský zpěv je zcela odlišný, proto musí pedagog k výuce dětského zpěvu přistupovat specifickým způsobem. Důležitý je výběr písně, její tematika a zvolená motivace. Výška tónů by neměla přesáhnout tón c^2 , to je nejvyšší tón, který dítě v předškolním věku může vyzpívat. Většinou je v MŠ pěvecký rozsah v rozmezí kvinty d^1 - a^1 tzv. hlavová poloha hlasu. Nadané děti mají pěvecký rozsah až 1 a $\frac{1}{2}$ oktávy. Pokud je dětský hlas zdravý, zní jasně zvonivě a dítě nepřikládá tónům nadbytečnou sílu.

Rozvoj pěveckého hlasu vysoce zlepšuje řečové dovednosti dítěte. S tím úzce souvisí i rozvoj komunikačních dovedností. Pěvecká výchova dětí v MŠ je primární prevencí před poškozením hlasu, a to z důvodu křiku, nepřiměřené síle při zpěvu nebo neúměrné intonaci ve vysokých výškách.⁹

Tělesné a duševní zdraví spolu úzce souvisí. Pokud dítě nebo dospělý člověk cítí svalové napětí nebo psychický nátlak, není možné, aby se pěvecky projevil. Tělo se dostává do svalové tenze, dech se zkracuje a je mělký, hlasivky se stahují. Zpěvák poté přestává dýchat

⁸ SEDLÁK, František; KOLÁŘ, Jiří a HERDEN, Jaroslav. *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. Na pomoc učiteli. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. s. 116-117

⁹ SEDLÁK, František; KOLÁŘ, Jiří a HERDEN, Jaroslav. *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. Na pomoc učiteli. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. s. 128-130

do bránice a místo toho dech vychází shora z ramen. Stresová situace může způsobit také stav úzkosti.¹⁰ Tomu je potřeba předcházet vhodným rozvojem a motivací jedince.

2.2 RYTMUS A RYTMICKÉ CÍTĚNÍ

Rytmus v hudbě definoval Miloš Kodejška jako „*Rytmická členitost určena především střídáním tónů různých délek a pomlk.*“¹¹ S rytmem úzce souvisí také puls („*pravidelné opakování počítacích dob ve stejných časových odstupech*“),¹² metrum („*střídání přízvuchných a nepřízvuchných dob*“)¹³ a tempo („*rychlost jakou se skladba hraje*“).¹⁴

Rytmicky se dítě vzdělává již v útlém věku. Rodič si například, posadí dítě na klín a doprovází říkadlo rytmičným pohupováním dítěte, nebo tleskáním jeho dlaněmi o sebe. Právě takto rodič u dítěte rozvíjí vnímání rytmu. Pedagog u předškolních dětí volí známé lidové písně. Vytleskávají slabiky nebo si zahrají na ozvěnu, při které dítě vytleskaný rytmus opakuje. Oblíbenou činností v mateřské škole je také hra na tělo, při které je možno využít různé tleskání, pleskání nebo podupy.

¹⁰ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a TICHÁ, Alena. *Hrajeme si s písničkou: zpěvník s návody na hry pro děti*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0097-0. s. 16

¹¹ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3. s. 17

¹² SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2. s. 136

¹³ ZENKL, Luděk. *ABC hudební nauky*. 8. vyd., v Editio Bärenreiter Praha vyd. 2. Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2003. ISBN 80-86385-21-3. s. 34

¹⁴ ZENKL, Luděk. *ABC hudební nauky*. 8. vyd., v Editio Bärenreiter Praha vyd. 2. Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2003. ISBN 80-86385-21-3. s. 38

3 KONKRETIZACE PĚVECKÝCH A HUDEBNĚ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ V RVP PV

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je závazný kurikulární dokument určený pro všechny vzdělávací instituce předškolního vzdělávání. „RVP PV stanovuje elementární vzdělanostní základ, na který navazuje základní vzdělávání a jako takový představuje zásadní východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů i jejich uskutečňování.“¹⁵ Každá mateřská škola v ČR má povinnost na základě RVP PV vypracovat ve spolupráci s celým pedagogickým sborem dané mateřské školy školní vzdělávací plán (dále jen ŠVP). A poté na základě ŠVP vytváří pedagog svůj třídní vzdělávací plán (dále jen TVP), se kterým pracuje celý školní rok.

Nedílnou součástí dokumentu jsou i stanovené cíle a struktura předškolního vzdělávání v České republice. Aktuální znění RVP PV je z roku 2021. Je to otevřený dokument, který se stále doplňuje podle potřeby společnosti, na základě zpětné vazby a nových možností vzdělávání předškolních dětí.¹⁶

Dokument je rozdělen do pěti vzdělávacích oblastí zaměřující se na biologickou oblast dítěte (Dítě a jeho tělo), psychickou oblast dítěte (Dítě a jeho psychika), intrapersonální oblast dítěte (Dítě a ten druhý), sociálně-kulturní oblast dítěte (Dítě a společnost) a enviromentální oblast dítěte (Dítě a svět). Všechny tyto oblasti nám dále specifikují dílčí vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a rizika při vzdělávání.

Všechny vzdělávací oblasti jsou zpracované tak, aby jim pedagog porozuměl, mohl s nimi pracovat a zvládl je využít ve své praxi. Kromě vzdělávacích oblastí je v dokumentu RVP PV zpracovaný i vzdělávací obsah, rámcové cíle, klíčové kompetence předškolního vzdělávání, podmínky předškolního vzdělávání a vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Propojenost s hudebními činnostmi nalezneme téměř ve všech vzdělávacích oblastech. Díky hudebním aktivitám rozvíjí pedagog u dítěte mnoho vývojových oblastí,

¹⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> s. 5

¹⁶ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> s. 5

jako je např. komunikace dítěte s ostatními, podpora logického myšlení a v neposlední řadě krátkodobá a dlouhodobá paměť dítěte.

3.1 DÍTĚ A JEHO TĚLO

V této oblasti se RVP PV zaměřuje na biologický a neurosvalový vývoj dítěte. Pedagog vede dítě k uvědomování si vlastního těla. Dále pedagog napomáhá dítěti k utváření kladných postojů k pohybu, zdravému životnímu stylu a podporuje jeho fyzickou pohodu. Rozvíjí pohybové schopnosti dítěte, zvládnání sebeobsluhy dítěte a podporuje rozvoj různých manipulačních dovedností. Cílem této vzdělávací oblasti je, aby pedagog rozvinul především hrubou a jemnou motoriku dítěte v jeho možnostech.

Pedagog do vzdělávací nabídky zařazuje aktivity, se zaměřením na lokomoční pohybové dovednosti, manipulační činnosti a zdravotně zaměřené činnosti. Dále zařazuje aktivity zaměřené na sebeobsluhu a aktivity k poznávání lidského těla a jeho ochraně.

Hudební výchova je v této oblasti zaměřena na hudebně pohybové hry a vzdělávací činnosti. Cílem je zlepšit koordinaci těla a ovládnutí pohybového aparátu dítěte. Do vzdělávací nabídky jsou zařazeny i relaxační cvičení k podpoře správného dýchání, které napomáhají ke zklidnění těla a mysli dítěte.

V rámci hudební výchovy je očekávaným výstupem dítěte předškolního vzdělávání v oblasti lokomočně pohybových dovedností, zvládnutí doprovodit píseň tancem a koordinovat pohyby s písní. Pedagog zaměřuje vzdělávací aktivity na správné držení těla, pohybové činnosti a rytmické pohyby. Při pěveckých činnostech dbá pedagog na správné držení těla, dýchání, hlasovou hygienu dítěte a v neposlední řadě relaxaci.

V případě, že pedagog nerespektuje individuální potřeby dítěte nebo jeho tělesné a pohybové předpoklady vznikají rizika, která ohrožují naplnění vzdělávacích cílů z této oblasti. Dítě se plně nerozvíjí, pokud denní režim v mateřské škole nevyhovuje jeho potřebám nebo mateřská škola nemá vhodné prostory pro pohybové aktivity. K nenaplnění

cílů dochází i v případě, že pedagog omezuje děti ve spontánních pohybových aktivitách, nebo není vhodným vzorem pro děti.¹⁷

3.2 DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA

Cílem pedagoga v této oblasti je podporovat duševní zdraví dítěte, posílit psychickou zdatnost a odolnost vůči negativním vlivům na psychiku. Vzdělávací nabídka se zaměřuje také na rozvoj řeči, jazyka a intelektu jedince. Důležité je dítě povzbuzovat v poznávání a učení. Záměrem pedagoga je rozvoj v sebepojetí dítěte, schopnosti sebeovládání, vytváření a rozvíjení citových vztahů s ostatními. Pedagog podporuje dítě v kreativním vnímání věcí kolem a umožní dítěti sebevyjádření v různých činnostech.

Psychická oblast je rozdělena na tři podoblasti:

- Jazyk a řeč.
- Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace.
- Sebepojetí, city a vůle.

Je potřeba aby pedagog podporoval spontánní hru dětí, zařazoval do vzdělávací nabídky námětové a smyslové hry a podporoval dlouhodobou paměť. Dětské hry mohou být doprovázeny básničkami spojenými s rytmickým cvičením (Brambora, Had leze z díry aj.). Pedagog podporuje u dítěte práci s dechem, s intonací, s tempem a zařazuje do činností dechová cvičení a aktivity podporující rozvoj sluchového rozlišování.

V případě, že dítě bylo plně rozvinuto v této oblasti, zvládne ovládat svůj dech při zpěvu a recitaci básně nebo říkadla. Využívá správné tempo a intonaci řeči při zpěvu a recitaci. Pamatuje si text krátké písně a zvládne ji samostatně nebo ve skupině zazpívat.

Pokud je pedagog špatným jazykovým vzorem, nezpívá čistě a nemá alespoň základní hudební vzdělání, dítě adekvátně nerozvíjí. Dalším rizikem může být, pokud pedagog

---

¹⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> s. 15-16

nedodržuje hlasovou hygienu, napíná hlasivky nebo neposkytne dětem samostatný řečový projev.¹⁸

3.3 DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Tato oblast se zaměřuje na utváření intrapersonálních vztahů mezi dětmi navzájem nebo mezi dítětem a dospělou osobou. Je potřeba posilovat a obohacovat vzájemnou komunikaci (mezi vrstevníky nebo s dospělou osobou), která je díky rozhovorům, diskuzím nebo spontánním rozhovorům dále rozvíjena.

Pedagog v mateřské škole zajišťuje rozvoj kooperativních, komunikativních a interaktivních dovedností. Má v této oblasti za cíl vytvořit bezpečné prostředí pro dítě ve třídě. Pedagog dětem nabízí sociální hry, pro rozvoj zdravého klimatu třídy. Dítě se správným pedagogickým vzorem by mělo zvládnout navázat spolupráci a komunikovat ve dvojici nebo ve skupině. V souvislosti s navázáním spolupráce s ostatními dětmi může pedagog nabízet pěvecké a hudebně pohybové hry, které děti učí spolupracovat a být ohleduplný k druhým.

Za riziko se považuje nadměrné využití soutěžních her, kdy je na dítě vytvářen nadměrný tlak, nebo i případy, kdy pedagog záměrně nepodněcuje děti ke spolupráci a vzájemné empatii.¹⁹

3.4 DÍTĚ A SPOLEČNOST

Oblast se zaměřuje na uvedení dítěte do společenství ostatních lidí. Seznámit dítě s materiálními a duchovními hodnotami a uvést ho do světa kultury a umění. Umožnit dítěti vytvořit si vlastní společenské hodnoty a sociální prostředí ve třídě (např. spoluvytváření pravidel).

Pedagog se podílí na rozvoji základních sociálně-kulturních postojů, vytváří podvědomí o mezilidských vztazích a morálních hodnotách. Děti se podílí na přípravách a realizacích

---

¹⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> s. 16-19

¹⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> s. 23-24

slavností, vystoupení nebo oslav pořádané mateřskou školou. Pedagog zařazuje do vzdělávací nabídky dramatické, hudební a hudebně pohybové tvůrčí hry, které podněcují kreativitu, tvořivost a estetické vnímání dítěte.

Rizikem se může stát prostředí, které dítě nepodněcuje k estetickému vnímání. Např. nefunkčnost pravidel, které si kolektiv třídy vytvořil a nyní je nerespektuje, či nevhodné chování, kterému jsou děti svědky (zesměšňování, ironické nebo sarkastické chování, znevýhodnění jedince nebo nezdvořilé až hrubé jednání).²⁰

3.5 DÍTĚ A SVĚT

Tato oblast je zaměřena na enviromentální výchovu dítěte. Důležité je vytvořit dítěti základní podvědomí o okolním světě, o životním prostředí a o tom, jaký na něj má člověk vliv. Součástí je elementárně seznámit dítě s globálními problémy. Cílem vzdělávání je v této oblasti seznámit dítě s prostředím a místem, kde žije, poznávat jiné kultury, vytvářet a rozvíjet úctu k životu ve všech jeho formách. Pedagog by měl podporovat a být vzorem dětem v sounáležitosti s životním prostředím a ukázat jim, jak ho mohou chránit a zlepšovat.

Lze zde využít aktivity zaměřené na nebezpečné a bezpečné situace nebo dopravní výchovu, hry zaměřené na životní prostředí, ekologii nebo globální problémy. Pedagog podporuje rozvoj dítěte ve vztahu k hudbě a umění. Děti vystupují na akcích konaných v místě bydliště. Při vzdělávací nabídce se využívají literární texty, encyklopedie nebo vedené diskuze na určené téma.

Při nedostatku informací, příležitostí a podnětného prostředí se nebude dítě v této oblasti adekvátně rozvíjet. V důsledku toho si neuvědomí hrozící nebezpečí, se kterým se může v místě bydliště setkat a nerozvine si podvědomí, jak se před nebezpečím chránit.²¹

---

²⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> s. 25-27

²¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> s.27-29

4 PĚVECKÁ VÝCHOVA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE

Zpěv je nejčastějším hudebním projevem dítěte. U dítěte, které zpívá spontánně a se zaujetím novou píseň, docílil pedagog správné motivace a aplikace ve vzdělávací nabídce. V mateřské škole je v hudební výchově hlavním cílem vytvářet u dítěte zdravé pěvecké schopnosti, dovednosti a návyky.

Již samotná píseň a její zpěv, je pro děti velká motivace k činnosti. Děti rády zpívají a jestliže je pedagog dobrým vzorem, píseň zazpívá s dostatečným zaujetím, radostí a správně tonicky, děti budou velmi dobře motivovány ke zpěvu. Marie Lišková uvádí, že zájem k dané písni může pedagog využít i u dalších hudebních činností (např. hledat společné prvky v písních, doprovodit píseň o pohybový doprovod nebo instrumentálním nástrojem, maňáskem, příběhem nebo obrázkem aj.).

Výběr písně závisí na pěveckých a hudebních schopnostech předškolního dítěte. Pedagog se při výběru zaměří na obsah písně, zdali bude pro dítě přitažlivý a bude rozumět tématice písně. Dále je potřeba, aby se pedagog zaměřil na melodickou a rytmickou obtížnost. A v neposlední řadě se musí zaměřit na tónový rozsah písně, u kterého bude mít pedagog jistotu, zda ho dítě zvládne zazpívat. Nejjednodušší písně bývají pro děti takové, které jsou v jednodílné písňové formě.

Absence zpěvu způsobuje v dětském organismu mnoho neblahých následků, např. nepřiměřený psychický a fyzický vývoj dítěte. Díky zpěvu může pedagog naopak u dítěte prohloubit dýchání a jeho řečové dovednosti. Pedagog zpěvem u dítěte rozvíjí jeho sebevědomí, soustředěnost a v případě, že má dítě komunikační vady (např. koktavost), může mu právě zpěv pomoci v komunikační bariéře.²²

Jednou z dovedností, kterou pedagog musí dítě naučit v mateřské škole je správný pěvecký postoj. Ten je důležitým pilířem k vytvoření správného tónu. Vypadá tak, že dítě drží tělo i hlavu vzpřímeně, nezvedá ramena. Váha těla je pevně ukotvena na obou nohou, které jsou mírně rozkročené. Tudíž se nehoupe nebo nevystupuje na špičky.

---

²² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 21-24

Tělo je uvolněné, dítě se nadechuje hlubokým a klidným nádechem. Nácvič správného bráničního dýchání lze nacvičit v leže. Nádechy směřují do břicha a díky tomu dítě při zpěvu zapojuje všechny nutné orgány k vytvoření tónu.²³ Pedagog může zvolit i zpěv v sedu, kdy dítě sedí na předním okraji židle, opět drží trup a hlavu vzpřímeně a neopírá se o opěradlo.²⁴

Pedagog při pěvecké výchově volí aktivity pro zlepšení pěveckého projevu předškolního dítěte. Využívá hlasová cvičení, přípravná a průpravná cvičení, která jsou zaměřená na rozsah dané písně. Záměrně procvičí části písně, kde je problematický rytmicko-melodický úsek. Pedagog by neměl volit stereotypní rozezpívání na známých písních, ale měl by být kreativní a využívat všechny možné vokální, hlasová a dechová cvičení.²⁵ Správným rozvíjením pěveckého hlasu a systematického postupu při nácvič nových písní, chrání pedagog dětský hlas před poškozením.²⁶ Dbá na zásady hlasové hygieny, které při pěvecké výchově vždy dodržuje.

Hlasový rozsah předškolního dítěte závisí na určitých faktorech. Prvním faktorem je věk dítěte a jeho pěvecké zkušenosti. Dalším faktorem jsou dispozice dítěte v tělesné a psychické oblasti a dispozice individuálních hlasových schopností dítěte. V předškolním věku by mělo mít dítě hlasový rozsah v rozmezí od d^1 do c^2 . Menší hlasový rozsah je zapříčiněn malými pěveckými zkušenostmi dítěte.²⁷

4.1 ROZVOJ ZPĚVNOSTI U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Podpora a rozvoj zpěvnosti u dítěte závisí na pedagogovi v mateřské škole. Jestliže je zpěvnost u dítěte rozvíjena i v rodinném prostředí, jeho pěvecké dovednosti jsou na vysoké úrovni. V mateřské škole pak záleží na tom, jak často pedagog zařazuje pěvecké aktivity

²³ MORÁVKOVÁ, Blanka. *Metodika zpěvu*. 1. vydání Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-47-0. s.11-13

²⁴ KUBECOVÁ, Markéta; PEHELOVÁ, Marcela; SLAVÍKOVÁ, Marie; RŮŽIČKOVÁ, Veronika a VÁŇOVÁ, Hana. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. Praha: Raabe, [2017]. ISBN 978-80-7496-322-2. s. 66-67

²⁵ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3. s. 44-45

²⁶ SEDLÁK, František; KOLÁŘ, Jiří a HERDEN, Jaroslav. *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. Na pomoc učitelům. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. s. 128

²⁷ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 21

do vzdělávací nabídky. Pro dítě je velmi důležitý pěvecký vzor, forma a metoda, kterou pedagog zvolí pro nácvik písně, ať už lidové nebo uměle vytvořené.

Marie Lišková zmiňuje možný nácvik písně metodou náslechovou, kdy se děti postupně přidávají ke zpěvu pedagoga. Danou píseň zpívá pedagog několikrát za sebou, nejprve se přidávají děti hudebně rozvinutější a později se přidávají děti pomalejší.²⁸

Nácvik písně může pedagog rozdělit také na krátké motivy. To znamená, že píseň rozdělí na krátké části, které dítě opakuje po pedagogovi. Díky těmto motivům si dítě lépe zapamatuje melodii, slova písně a rytmus. Tento postup se řadí mezi základní metodu, kterou může pedagog naučit děti nové říkadlo nebo píseň.²⁹

Pro rozvoj dětského zpěvu ve vyšších polohách může pedagog využít zvuky zvířat (např.: kočku – mňau, kráva – búúú, včela – bzzz a další). Dítě je potřeba povzbuzovat, aby se neostýchalo vyzpívat tóny ve vyšší hlasové poloze. Díky vysokým tónům se děti rozezpívají a opustí mluvu.

Znělost dětského hlasu může pedagog podpořit dalšími hudebními činnostmi jako je např.: napodobení mrumlání (mmmm), napodobení zvonů (bimmm) nebo hry na strašáka (bububu).³⁰ Tímto způsobem podporuje pedagog znělost dětského hlasu, aby zněl jasně a zvonivě. Jak znělost hlasu u dítěte vzniká, popisuje Milena Ráková ve své knize: „*Znělost získává v rezonančních prostorách vrchní části obličeje. Do prostoru směřuje přes tzv. masku, tj. čelo, kořen nosu a líce.*“³¹

Nezkušený pedagog se může při nácviku písně dopustit několika chyb. A to v případě, že píseň učí dítě jako říkadlo. Oddělí tak slova od melodie, která dítěti napomáhá k zapamatování textu. Pouze v případě, že se ale jedná o rytmicky obtížnou část písně,

²⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 28-30

²⁹ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. 1. vydání Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3. s. 36

³⁰ RAKOVÁ, Milena; ŠTÍPLOVÁ, Ljuba a TICHÁ, Alena. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1. s. 16-18

³¹ RAKOVÁ, Milena; ŠTÍPLOVÁ, Ljuba a TICHÁ, Alena. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1. s. 17

může pak pedagog text písničky nacvičit samostatně, nicméně pouze rytmickou deklamací.³² Jestliže, pedagog píseň nezvládne tonicky správně zazpívat, stává se pro děti špatným vzorem.

4.2 NEZPĚVNOST U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Podmínkou pro správný pěvecký projev, je zdravý fyzický vývoj dítěte, především vývoj hlasového a sluchového orgánu, ale zároveň také zdravý psychický vývoj. Jestliže u dítěte neprobíhá správný vývoj orgánů a funkcí, může to zapříčinit nezpěvnost dítěte. Dále se v průběhu vývoje mohou vyskytnout vrozené nebo získané vady sluchového analyzátoru, např. v důsledku zánětlivého onemocnění (zánět středního ucha aj.). U hlasového orgánu se mohou vyskytnout získané vady po infekčním onemocnění (chřipka, angína, spalničky). Rodič v tomto případě musí vyhledat lékaře (foniatra, otorinolaryngologa), který určí příčinu oslabení nebo vady daných orgánů a nasadí adekvátní medikaci. U dítěte pak může lékař zjistit získané vady v důsledku zánětlivého onemocnění nebo vrozené vady sluchového analyzátoru.

Pedagog se může setkat i s dítětem, které trpí poruchou hudebních schopností. V takovém případě se jedná o poruchu nazývanou amúzií, což je porucha, při které dítě nebo dospělý jedinec nedokáže poznat píseň pouze podle hrané melodie a není schopen zopakovat předzpívané tóny nebo melodii. V tomto případě, se pedagog může zaměřit na spojení hudebních činností s velkým motorickým pohybem. Tyto činnosti napomáhají ke zlepšení nebo přímo odstranění motorické amúzie u dítěte i dospělého jedince.³³

Některé děti ale nechtějí zpívat, protože jim chybí hlasový vzor nebo hudební zkušenosti. Dítě se učí nápodobou a pokud hlasový vzor nebo hudební zkušenost chybí, neprojevují o zpěv zájem.³⁴ Dle Aleny Tiché dítě nezpívá, protože nikdo v jeho okolí nerozvíjí jeho hudební schopnosti a dovednosti. V dalším případě se dítě neumí soustředit na různé

---

³² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 28-30

³³ TICHÁ, Alena. *Vokální činnosti jako prostředek rozvoje hudebnosti a zpěvnosti žáků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-318-4. s. 20-22

³⁴ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a TICHÁ, Alena. *Lidové písničky a hry s nimi*. 3. vydání. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-927-9. s. 13-14

vnější zvukové podněty, a tak nezvládá naslouchat svému hlasu. A v neposlední řadě, protože dítě neprocvičuje svůj hlas i ve vyšší hlasové poloze.³⁵

Podle Zdeňka Šimanovského může být důvodem, proč dítě nechce zpívat to, že se samo neposlouchá. V tomto případě, je to vlivem nevyvinuté koordinace mezi sluchem a hlasem neboli hudební představou tónu. Dítě pozná píseň, zvládne vyřukat její rytmus, ale při zpěvu nezvládne zazpívat správné tóny. V tuto chvíli je vhodné dítě postavit vedle dobrého zpěváka nebo mu dát možnost napodobit melodii pohybem rukou. Dle Zdeňka Šimanovského v dnešním světě dítě obklopuje mnoho složitých zvuků, a tak matčin zpěv je důležitý pro orientaci dítěte v hudebním rozvoji. Pokud matka volí lidové písně, využívá klidné a tiché tóny, pak zpívá ve svých možnostech. Hlas je položen v nižších tónech, tato poloha je dítěti velmi blízká.³⁶

4.2.1 PRÁCE S NEZPĚVÁKY

Pedagog v mateřské škole musí zajistit podnětné prostředí pro rozvoj pěveckých schopností dítěte. Je velmi důležité, aby vytvořil pro dítě vhodné podmínky, které umožní, aby se dítě necítilo ve stresu, nepociťovalo strach nebo se mu ostatní děti nesmály. To je prvním krokem k rozvoji zpěvnosti u takového dítěte. Pedagog musí postupovat systematicky, aby dítě samo pocítilo jisté pokroky a zlepšení, čímž je motivováno pro další pěvecké činnosti.

V první fázi nácviку se pedagog zaměří na rozvoj sluchového vnímání. Dítě bude rozlišovat různé tóny, pedagog z počátku volí velké rozdíly a postupně zmenšuje vzdálenost mezi tóny.³⁷ Při rozvoji zpěvnosti lze volit nácvik, kdy pedagog zahráný tón doplní o odpovídající hlasovou a pohybovou reakci, dítě zopakuje, v tuto chvíli se zapojí do činnosti i zrak. Je třeba, aby pedagog často zařazoval do vzdělávací nabídky tyto aktivity.

---

³⁵ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 14

³⁶ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a TICHÁ, Alena. *Lidové písničky a hry s nimi*. 3. vydání. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-927-9. s. 13-14

³⁷ DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy: [know how učitele hudební výchovy]*. 2. vyd. Ostrava: Montanex, 1992. ISBN 80-85300-98-2. s. 55-56

Pedagog volí písně, které jsou ve vyšších polohách nebo s jasnými melodickými skoky, aby dítě oddělilo mluvu od zpěvu. Do činností pedagog zařadí klidné legatové písně. Text písně je nejprve nahrazen zvukomalebnými slabikami a až později doplněn o text. Pedagog jde dětem příkladem a zařazuje různé hry s hlasem.³⁸

---

³⁸ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 34-48

5 HUDEBNĚ POHYBOVÁ VÝCHOVA

Pohyb je nejpřirozenějším projevem dítěte. Hudebně pohybová výchova je v předškolním věku důležitá pro rozvoj koordinaci pohybu, vyjádření emocí tancem nebo pohybem a pro podporu spontánního projevu dítěte. Pohyb lze doplnit říkadlem, písni, poslechovou skladbou nebo básní. Nejdůležitější podmínkou při hudebně pohybovém vzdělávání je probudit u dítěte radost z pohybu. Hudebně pohybová výchova je prostředkem k rozvoji rytmického a melodického cítění. Dítě se naučí vnímat zvuk v prostoru, rozpoznat směr odkud tón přichází a znázornit tón (barvu, výšku, dobu trvání -> znázorněním zvířete připomínající zadaný tón nebo pohybem).³⁹

Pedagog volí činnosti zaměřené na chůzi, správné držení těla, jednoduché taneční prvky, pohybovou improvizaci, ztvárnění písně pohybem, poskoky nebo hru na tělo.⁴⁰ Doprovodným pohybem k písni lze ztvárnit zvíře, dopravní prostředek, určitou činnost, postavu nebo předmět aj. Činnosti jsou doplňovány o hudební a pohybové hry. Důležité je podporovat a motivovat dítě k dalšímu rozvoji jeho hudebně pohybových schopností a dovedností.

Předškolní dítě již zvládne doprovodit lidové písně pochodem např. na píseň *Šla Nanynka do zelí* nebo jednoduchými tanci. Prvním tancem v mateřské škole bývá polka, která je doprovázena písněmi *Kalamajka mik, mik, mik* nebo *Táto můj, mámo má*. Dalším tancem, který se v mateřské škole často objevuje je valčík, kterým lze doprovodit lidovou písně *Pásla ovečky*. A v neposlední řadě, je potřeba zmínit také mazurku. Tímto tancem mohou dvojice dětí doprovodit lidové písně jako např. *Měla babka čtyři jabka* nebo *Marjánko, Marjánko*. V mateřské škole může pedagog využít i různě moderní tance

Základní držení a postavení tanečníků je možno rozdělit do dvojic nebo trojic. V případě, že děti rozdělíme do dvojice, může pedagog zvolit postavení čelné (dvojice stojí proti sobě), postavení bočné (dvojice stojí vedle sebe) zde je zvoleno držení zavřené, polootevřené, otevřené nebo držení v pase. V případě, že jsou děti rozděleny do trojic,

³⁹ VISKUPOVÁ, Božena. *Hudba a pohyb: hudebně pohybová výchova*. 2. vyd. Comenium musicum (Supraphon). 1987. Praha: Supraphon, 1987. s. 8-10

⁴⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 46-49

využívá se především postavení vedle sebe, kdy chlapec je uprostřed a dvě dívky po stranách (např. tanec k písni Čížečku, čížečku nebo Jede, jede poštovský panáček).⁴¹

---

⁴¹ KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova: metodická příručka pro hudební výchovu ve škole*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-437-0. s. 14-15

6 INTEGRACE PĚVECKÝCH A HUDEBNĚ POHYBOVÝCH ČINNOSTÍ

Tato kapitola přiblíží čtenáři obsah praktické části, kde se nachází metodické listy, které mohou využívat začínající nebo stávající učitelé v mateřské škole pro výuku hudební výchovy nebo jako inspiraci. Činnosti jsou vytvořené pro věkovou skupinu 5-6 let, tedy předškolní děti. Některé aktivity se ale dají přizpůsobit i pro mladší věkovou skupinu dětí. Při vytváření zásobníku jsem čerpala ze svých zkušeností, ale především z potřeb dětí. Autorské písně jsou složeny tak, aby pro děti byly snadno zapamatovatelné a tematicky zajímavé.

Inspirací při tvorbě mi byly lidové písně a knihy: Hudebně pohybová výchova pro předškoláky od Libuše Kurkové, Rozvíjíme hudební dovednosti dětí od Aleny Tiché a Evy Kulhánkové, které jsou zaměřeny na hudební tematiku. A dále kniha: Hudebně pohybové hry od Boženy Viskupové.

Metodické listy společně tvoří zásobník činností, jejichž hlavním cílem je integrace pěveckých a hudebně pohybových činností v mateřské škole. Každý metodický list zahrnuje píseň, návrh a průběh realizace v mateřské škole, kde se nachází popis nácviku pohybu i písně. Dále každý metodický list obsahuje následnou evaluaci, která vyhodnocuje celou aktivitu z pohledu pedagoga. Na závěr je u některých metodických listů doplnění o další činnosti, které lze využít při realizaci s dětmi.

Pedagog by měl před realizací činností uvést děti do daného tématu a motivovat je k činnostem. Poté již pedagog pracuje podle popisu zapsaném v metodickém listě. Všechny písně jsou zapsané v tónině C dur. Při realizaci jsem ale potřebovala, aby děti opustily při zpěvu mluvní projev, a tak jsem písně transponovala a s dětmi zpívala v tónině D dur.

Realizace proběhla ve dvou měsících: únor a březen v mateřské škole Sluníčko Mýto, která se nachází v plzeňském kraji. Metodické listy obsahují fotodokumentaci z realizace. Všichni rodiče byli seznámeni s průběhem a podepsali souhlas ohledně realizace.⁴²

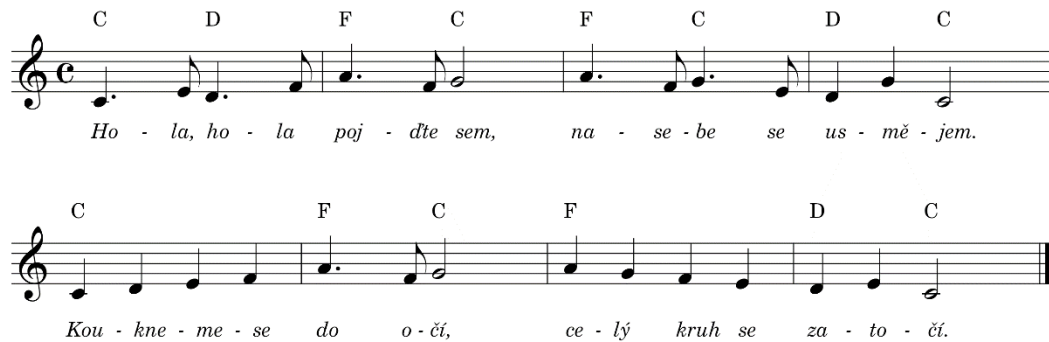
⁴² Viz Příloha č.1

Mateřská škola má homogenní rozdělení dětí do třech tříd. Celková kapacita MŠ je 69 dětí. MŠ navštěvují děti od 3 do 6 let, v případě odkladu školní docházky do 7 let.

6.1 METODICKÝ LIST – DO KOLA

Do kola

Michaela Hofmanová

C D F C F C D C

Ho - la, ho - la poj - dte sem, na - se - be se us - mě - jem.

C F C F D C

Kou - kne - me - se do o - čí, ce - lý kruh se za - to - čí.

Věková kategorie dětí: 3-7 let

Návrh realizace:

Tato píseň je vhodná jako svolávací píseň ke zpěvu nebo před realizací různých aktivit. Pedagog by měl píseň pravidelně zařazovat do řízené činnosti, aby ji děti vnímaly jako rituál, který pro ně znamená zpěv u klavíru nebo s jiným hudebním nástrojem.

Děti se při zpěvu písně učí i hudebně pohybový doprovod. Pedagog po nácvičku hudebně pohybového doprovodu píseň doprovodí hrou na hudební nástroj, děti již tancují samostatně bez pedagoga.

Hudebně pohybový doprovod:

1. – 2. takt Dítě si přiloží dlaně k ústům, naznačuje volání.
3. – 4. takt Děti se chytí za ruce, podívají se kolem sebe a usmějí se na sebe.
5. – 6. takt Dítě pohlédne do očí dítěti, které stojí vedle.
7. – 8. takt Chůze ve spojeném kruhu.

Nácvik písně:

Děti si stoupnou do kruhu a pedagog začne zpívat píseň a při tom již znázorňuje pohyb. Poté dětem předzpívá vždy kousek písně a na to naváže pohybem, děti vše opakují. Pedagog píseň a hudebně pohybový doprovod s dětmi opakuje, aby děti měly možnost si vše zapamatovat. Poté pedagog píseň doprovodí hudebním nástrojem a děti již samostatně zpívají píseň a doprovází ji pohybem. Postupně se přidávají všechny děti.

Průběh realizace v MŠ:

Tuto aktivitu jsem zařadila do řízené činnosti jako svolávací píseň, která má za cíl děti zklidnit a připravit na další aktivity. Nejprve jsem s dětmi vytvořila kruh a poté začala zpívat píseň, kterou jsem doplnila hudebně pohybovým doprovodem. Děti začaly pohyb ihned napodobovat. Při druhém opakování se začaly některé děti připojovat i ke zpěvu písně.

Po tomto nácviku jsem se s dětmi přesunula ke klavíru a píseň doprovodila hrou na hudební nástroj. Děti si píseň několikrát zazpívaly pro upevnění slov a melodie, poté samostatně tančily a zpívaly.

Evaluaace pedagoga:

Tato píseň je vhodná pro všechny věkové kategorie dětí. Doprovodný pohyb zvládnou děti ve věku 3 let i ve věku 7 let.

Doprovodný pohyb k písni se děti naučily poměrně rychle. Je velmi jednoduchý a nenáročný. Zapamatovat si text písně trvalo některým dětem delší dobu, ale nakonec se ho naučily všechny děti.

Díky této aktivitě děti získaly rituál, který je provází celým školním rokem. Nyní již stačí začít zpívat píseň a děti již vědí, že to znamená utvoření kruhu, zpěv písně a doprovodný pohyb. Tato aktivita napomáhá i dětem, které mají horší adaptaci a potřebují denní rituály. Takové dítě ví, že po zazpívání této písně bude následovat další činnost.

Doprovodné činnosti:

- Doplnění písně tlesnutím, plesknutím nebo dupnutím vždy na první dobu.

6.2 METODICKÝ LIST – RYBÁŘ

Rybář

Michaela Hofmanová

C D F C F C D C

Ry - bář se - dí na bře - hu, chce mít ry - bu k obě - du.

D C D C D C

Ti - še če - ká, ne - mlu - ví, snad tu ry - bu u - lo - ví.

Věková kategorie dětí: 5–6 let**Návrh realizace:**

Nejprve se děti naučí píseň, a poté ji ztvární tancem zvaným polka, u kterého je základním pohybem krok přísunný s výskokem do výšky. Tento tanec je pro děti poměrně náročný a je potřeba, aby se nácvik kroků učily postupně. Polka je tanec kolový, a to z důvodu, že se tančí do kola. I když je to párový tanec, nejprve se děti naučí kroky samostatně. Je důležité, aby děti měly dostatek prostoru kolem sebe.

Hudebně pohybový doprovod:

Rozmístění dětí po místnosti, čelem k pedagogovi.

Dva přísunné kroky stranou, postupně zrychlujeme tempo.

Krok přísunný, výskok, krok přísunný, opět postupně zrychlujeme tempo.

Základními kroky dítě opisuje kruh.

Pokud děti zvládají pohyby tance mohou se chytit a tančit společně (chlapec chytne dívku v pase a dívka chytí chlapce na ramenu).

Nácvik písně:

Nácvik písně probíhá u klavíru, děti sedí tak, aby všechny viděly na pedagoga. Poté následuje rozezpívání.⁴³ Pedagog zpívá píseň, dokud se k němu nepřipojí všechny děti.

Průběh realizace v MŠ:

Motivací k hudebním činnostem byl rozhovor, při kterém jsem si s dětmi povídala o tom, kdo to je rybář a co tento člověk dělá. Seznámila jsem děti s rybářskými nástroji (prut, naviják, podběrák, háčky atd.). Dětem jsem ukázala demonstrační obrázky některých ryb, které lze vidět ve vodách ČR.

Následoval nácvik hudebně pohybového doprovodu. Každé dítě si našlo místo na koberci tak, aby mělo dostatek prostoru kolem sebe. Poté jsem s dětmi začala nacvičovat krok přísunný do stran. Nejprve na každou stranu jeden krok, poté na každou stranu dva kroky. Když jsem viděla, že děti tento pohyb ovládají, začala jsem zrychlovat tempo. K tomuto pohybu jsem vložila mezi kroky výskok, takže vznikl přísunný krok stranou, výskok, přísunný krok stranou. I v tomto případě, když jsem viděla u všech dětí, že tento pohyb zvládají začala jsem zrychlovat tempo. Nyní každé dítě těmito pohyby začalo opisovat kruh. Stále každý tančil sám. Tato část byla pro děti již náročná a bylo jim potřeba pohyb několikrát pomalu ukázat a případně dopomoci. Pokračovali jsme utvořením dvojic a společným tance.

Při nácviku písně jsem s dětmi seděla u klavíru. Děti seděly tak, aby na mě všechny viděly. Po rozezpívání jsem dětem píseň zpívala stále dokola, a tak se děti náslechem naučily text a melodii písně. Postupně se k mému zpěvu děti začaly přidávat, až zpívaly úplně všechny. Nakonec děti zpívaly píseň a při tom tančily hudebně pohybový doprovod.

Evaluace pedagoga:

Nácvik tanečních kroků byl pro děti poměrně náročný. Ukázala se zde hlavně obratnost dětí, ale také jejich vnímání rytmu. Některé děti potřebovaly pohyby víckrát ukázat, aby je zvládly provést. Dětem velmi pomohlo nacvičit pohyby ve velmi pomalém tempu. Zde jsem využila motivaci na šnečí tempo, a tak se děti sjednotily a zároveň zvládly

---

⁴³ Viz příloha č. 2

napodobit daný pohyb. Další problematikou bylo utvoření dvojic. Děti jsou zvyklé tvořit dvojice dle libosti a ve většině případů spolu tvoří dvojice stejné pohlaví. Nakonec si ale každý chlapec našel dívku, se kterou společně tančil.

Tančit v páru bylo pro některé děti komplikované. Největší potíže jim dělalo sjednocení tanečních kroků s druhou osobou a poté vnímání prostoru a ostatních dětí kolem sebe. Občas se stalo, že do sebe některé z dvojic narazily. Proto pedagog musí dětem při tanci poskytnout velký prostor. Tanec se některé dvojice naučily, u ostatních dětí bylo potřeba tanec déle trénovat, aby ho všechny také úspěšně zvládly.

Nácvik písně proběhl během jednoho dne. Píseň byla pro děti rytmicky jednoduchá, a tak neměly potíže se naučit její text. Nejprve se přidaly děti pěvecky zdatnější a poté se přidávaly ostatní děti. Aby děti opustily mluvní projev a přešly do zpěvního hlasu, píseň jsem transponovala do D dur.

Doprovodné činnosti:

- Překážková dráha zaměřená na skoky do výšky a skoky stranou.

6.3 METODICKÝ LIST – KDO TO VÍ?

Kdo to ví?

Michaela Hofmanová

Hu - rá, hu - rá kou - kej sem, z trá - vy le - ze ně - co ven.

Co to je? Kdo to ví? Ať nám ry - chle na - po - ví.

To je pře - ci sně - žen - ka, ta nám zi - mu od - lá - ká.

Věková kategorie dětí: 5–7 let

Návrh realizace:

Děti se posadí před pedagoga tak, aby na něj všechny děti viděly. Společně si zopakují názvy rostlin, které již znají z předešlých činností. Pedagog předzpívá píseň a provede její nácvik. Při každém opakování písně se název květiny změní. Na závěr pedagog s dětmi doprovodí píseň hudebně pohybovým doprovodem.

Hudebně pohybový doprovod:

- Děti stojí v kruhu, mezi sebou mají mezery. Jedno určené dítě, květina, je v dřepu uprostřed kruhu.

1. takt Tlesknutí na první slabiku slova „hurá“.
- 2.- 4. takt Děti stojí v kruhu natáhnou před sebe ruku a ukazují na dítě – květinu uprostřed kruhu, které si pomalu stoupne.
5. – 8. takt Děti v kruhu – chůze ve spojeném kruhu.

Dítě uprostřed – točí se dokola, ruce znázorňují květ.

9. – 12. takt Ruce v bok, předklon.

Píseň opakujeme, děti se střídají uprostřed kruhu.

Nácvik písně:

Pedagog nejprve zahraje celou píseň, aby děti slyšely, jaká je její melodie a rytmus. Před zpěvem písně se děti rozezpívají.⁴⁴ Nácvik písně probíhá metodou hry na ozvěnu. Pedagog předzpívá část písně, kterou po něm děti zopakují. Takto se postupně naučí text celé písně. Poté pedagog a děti zpívají píseň v celku.

Průběh realizace v MŠ:

Aktivita byla zařazena na začátku jara, kdy jsme se s dětmi zajímaly o jarní rostliny, učily jejich názvy a hledaly je v přírodě. Některé květiny nám již zdobily zahradu mateřské školy. S dětmi jsem se posadila ke klavíru, u kterého proběhlo nejprve rozezpívání před nácvikem písně. Poté jsem dětem zahrála celou píseň. Pěvecky zdatnější děti se již po prvním předzpívání písně snažily ke mně připojit. Poté jsem zahrála pouze melodii bez akordů a při tom zpívala píseň. Ostatní děti se začaly přidávat během opakování textu. Při tomto nácviku jsem volila metodu hry na ozvěnu, kdy jsem dětem zazpívala část písně a děti ji po mně zopakovaly. Některé úseky jsem s dětmi zopakovala víckrát. Nakonec jsem píseň zahrála i s klavírním doprovodem.

Po nácviku písně, jsem s dětmi utvořila kruh a vybrala jedno dítě, které bude sedět v dřepu uprostřed kruhu. Názorně jsem ukazovala pohybový doprovod při zpěvu písně. Děti mě ihned napodobovaly, a tak se celý doprovodný pohyb naučily. Pro děti nebylo náročné, se pohyby naučit, a proto se jim to podařilo poměrně rychle. Velkou motivací pro děti při aktivitě bylo stát se dítětem uprostřed.

Zpěv písně i pohybová aktivita děti bavila. Při zpěvu si zároveň opakovaly a upevňovaly názvy rostlin, o kterých jsme si společně povídali.

---

⁴⁴ Viz příloha č. 2

Evaluace pedagoga:

Dětem při nácviu písně dělal velký problém úsek, ve kterém se zpívá: „*Co to je? Kdo to ví? Ať nám rychle napoví.*“ Místo toho děti zpívaly: „*Co to je? Kdo to je? Ať nám rychle napoví.*“ Proto jsem tento úsek s dětmi opakovala vícekrát za sebou, nejprve jsem jim slova řekla a poté zaspívala. Některé děti si chybu uvědomily, ale jedno dítě se v této části stále pletlo. Po dalším zopakování písně si i toto dítě zafixovalo správná slova a zpívalo bez chyb v textu.

Hudebně pohybový doprovod se děti naučily bez obtíží. Pohybové prvky nebyly náročné, a tak se je děti naučily rychle. Někteří chlapci zpočátku nevěnovali nácviu dostatek pozornosti, posléze se pro ně ale stalo velkou motivací být dítětem uprostřed kruhu. Chlapci proto zpozorněli a hudebně pohybový doprovod se naučili.

Tato činnost děti bavila, a tak ji chtěly opakovat stále dokola. V následujících dnech jsem zpěv písně i hudebně pohybový doprovod na přání dětí znovu zařadila do vzdělávacích činností.

6.4 METODICKÝ LIST – JARO PŘIŠLO MEZI NÁS

Jaro přišlo mezi nás

Michaela Hofmanová

Ja - ro při - šlo pojed' si hrát, slun - ce vy - šlo zi - ma šla spát.

Ven - ku už ptá - ci pro - zpě - vu - jí, dě - ti si spo - le - čně ven - ku hra - jí.

Věková kategorie dětí: 5–7 let**Návrh realizace:**

Píseň je vhodná k realizaci na začátku jarního období. S dětmi lze vést rozhovory na znaky jara, poslouchat zpěv ptáků a pozorovat změny v přírodě. Nejprve pedagog naučí děti text a melodii písně s doprovodem na hudební nástroj. Po nácvičku písně se pedagog přesune s dětmi do kruhu a názorně ukáže nácvičku doprovodného pohybu k písni.

Hudebně pohybový doprovod:

1. – 2. takt	Děti se chytí rukama za zády a utvoří kruh. Na 1. takt jdou společně 4 kroky doprava a na 2. takt jdou společně 3. kroky doleva.
2. takt (pomlka)	Děti udělají dřep.
3. takt	Děti se postaví na nohy.
4. takt	Děti znázorní spojenýma rukama, že zima spí.
5. – 6. takt	Děti poskočí na místě, otáčí se směrem doprava.
7. – 8. takt	Děti poskočí na místě, otáčí se směrem doleva.

Nácvik písně:

Před nácvikem písně se pedagog s dětmi adekvátně rozezpívá⁴⁵ a poté dvakrát předzpívá celou píseň. Některé děti se již v tuto chvíli začnou přidávat ke zpěvu. Aby se pedagog ujistil, že děti znají slova, zazpívá pouze úryvek písně, a pak nechá zpívat děti samostatně.

Průběh realizace v MŠ:

Všechny děti se posadily ke klavíru do tureckého sedu tak, aby na mě viděly. Po rozezpívání jsem dětem několikrát za sebou zazpívala celou píseň a doprovodila ji hrou na klavír. Některé děti se začaly přidávat k mému zpěvu, jiné stále poslouchaly. Následoval nácvik písně metodou hry na ozvěnu, nyní se již připojily všechny děti. Na závěr jsem využila zpěv písně kánonem, abych se ujistila, že ji všechny děti už zvládnou zazpívat.

Po nácviku písně jsem se s dětmi přesunula do prostoru třídy a uskutečnila nácvik hudebně pohybového doprovodu. I tento nácvik probíhal metodou imitace. Vždy jsem dětem zazpívala část písně, kterou jsem ihned doplnila daným pohybem. Tento pohyb děti zopakovaly se zpěvem písně. Takto jsem nácvik hudebně pohybového doprovodu zopakovala ještě jednou. Následně jsme píseň i hudebně pohybový doprovod spojili v jeden celek. Na závěr děti společně zazpívaly danou píseň, kterou doprovodily nacvičenými pohyby, při kterých jsem je doprovodila hrou na hudební nástroj.

Evaluace pedagoga:

Děti se píseň naučily a samostatně ji každé dítě dokáže zazpívat. Při nácviku jim ale dělал potíže zpěv písně kánonem. Zde se některé děti, i přes to, že slova písně znají ve zpěvu ztratily a neudržely své tempo. Proto se na tuto aktivitu při své praxi u dětí více zaměřím.

Nácvik hudebně pohybového doprovodu byl zpočátku na děti rychlý. Původně jsem chtěla, aby děti utvořily kruh se spojenýma rukama za zády. V této poloze ale děti nezvládly udělat krok stranou, aniž by některé dítě nešláplo na nohu jinému. Proto jsem upravila

---

⁴⁵ Viz příloha č. 2

pohyb a děti se v kruhu chytily za ruce. Poté již nácvič probíhal bez obtíží. Děti se vše naučily a píseň společně doprovodily pohybem.

Doprovodné činnosti:

- Hra na tělo.⁴⁶

⁴⁶ Viz příloha č. 3

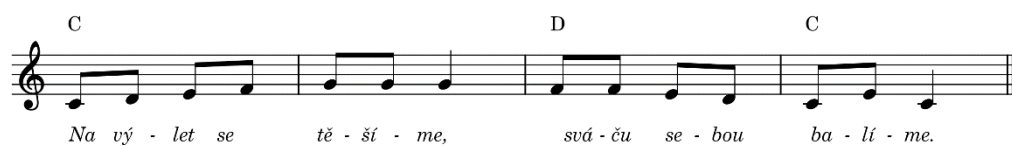
6.5 METODICKÝ LIST – NA VÝLET

Na výlet

Michaela Hofmanová

Po - je - de - me ma - šin - kou, s ce - lou na - ší ško - li - čkou.

Na vý - let se tě - ší - me, svá - ču se - bou ba - lí - me.

Věková kategorie dětí: 5–7 let**Návrh realizace:**

Tuto píseň je vhodné zařadit před výletem. Nejprve se děti naučí text písně, aby ji zvládly samostatně zaspívat. Poté pedagog nechá děti utvořit dvojice a vysvětlí jim průběh hudebně pohybového doprovodu.

Hudebně pohybový doprovod:

Děti utvoří dvojice, které budou znázorňovat vlakové zastávky, na kterých čekají děti na vláček. Tyto děti se postaví proti sobě a utvoří společně stříšku (vzpaží a spojí ruce). Rozmístění vlakových zastávek je po celém prostoru. Pedagog při lichém počtu dětí ve skupině určí jedno dítě, které bude znázorňovat vláček. Pokud bude aktivita realizována ve skupině, kde je sudý počet dětí, utvoří se dvojice. Dítě, které je vpředu znázorňuje lokomotivu a naznačuje rukama kola vláčku, druhé dítě položí ruce v bok dítěti před sebou a znázorňuje vagon.

Při zpěvu písně vláček jezdí po prostoru mezi vlakovými zastávkami. Na konec písně musí ale zajet do vlakové zastávky, kde se k němu děti připojí. Takto se vláček prodlužuje, dokud nenastoupí všechny děti.

Nácvik písně:

Pedagog se posadí před děti tak, aby na něj všechny děti viděly. Po rozezpívání⁴⁷ pedagog začne zpívat píseň, tu zopakuje dvakrát dokola. Děti zatím poslouchají, případně se některé děti přidávají ke zpěvu. Důležité je, aby si všechny děti osvojily text, melodii a rytmus písně. Poté začne pedagog nácvik písně metodou hry na ozvěnu. To znamená, že pedagog vždy zazpívá část písně a děti ji po něm zopakují. Pro upevnění písně lze využít také metodou tiché písně, kdy děti začnou zpívat píseň a na dané gesto (pokynutí ruky) utichnou a zpívají si pouze tzv. v duchu pro sebe. Opět začnou zpívat nahlas až na dané gesto. Pedagog ztiší děti většinou po dobu jednoho nebo dvou taktů písně.

Průběh realizace v MŠ:

Nejprve jsem se s dětmi rozezpívala u klavíru. Po této činnosti následovalo seznámení s písní. Dětem jsem celou píseň dvakrát zazpívala a doprovodila ji hrou na klavír. Při druhém opakování písně se ke mně již některé děti přidávaly. Dále jsem u nácviku písně využila metodu hry na ozvěnu, takže jsem píseň rozdělila na krátké úseky (dva takty), které jsem dětem jednou předzpívala a podruhé děti zpívaly pouze s doprovodem klavíru. Takto jsem s dětmi zazpívala píseň celkem dvakrát. Poté následovalo ověření, zdali si děti zapamatovaly text písně. Na dané gesto (pokynutí ruky) děti přestaly zpívat a píseň si zpívaly pouze tzv. v duchu pro sebe, opět začaly zpívat po zopakování gesta.

Před nácvikem pohybu se děti rozdělily na dvojice. Jako první lokomotivu jsem určila dítě, které se nejvíce zapojilo při nácviku písně. Ostatní děti znázornily vlakové zastávky, kde čekaly až k nim přijede lokomotiva. Protože při realizaci aktivity byl sudý počet dětí, tudíž jedno dítě znázorňovalo lokomotivu a druhé dítě znázorňovalo vagón. Dětem jsem vysvětlila, že při zpěvu písně jezdí lokomotiva po prostoru třídy. Když píseň skončí lokomotiva musí zajet na vlakovou zastávku, kde zastaví a počká, až se k ní připojí děti, které tuto zastávku tvoří. Vše se opakovalo, dokud se nepřipojily všechny děti.

---

⁴⁷ Viz příloha č. 2

Zpěv písně a hudebně pohybový doprovod jsem s dětmi v daný den zopakovala ještě pětkrát. Děti si tak zafixovaly text, melodii, rytmus písně a hudebně pohybový doprovod.

Evaluace pedagoga:

Děti nejvíce zaujal jednoduchý hudebně pohybový doprovod, ve kterém se chtělo každé dítě stát lokomotivou. Velký důraz jsem kladla na to, aby se děti při držení nerozpojily nebo si nešlapaly na nohy. Slova písně se děti naučily při nácviu u klavíru. Píseň pro ně byla melodická a rytmická. Při realizaci hudebně pohybového doprovodu zpívaly všechny děti.

Po celou dobu realizace této aktivity děti udržely svoji pozornost. Během týdne jsem aktivitu s dětmi realizovala každý den na jejich žádost. Píseň i hudebně pohybový doprovod se dětem líbil.

Doprovodné činnosti:

- Hra na tělo.⁴⁸

⁴⁸ Viz příloha č. 3

6.6 METODICKÝ LIST – TANEČEK

Taneček

text: Michaela Hofmanová

G D C G

Kve - te kví - tí slun - ce sví - tí, ví - tr jem - ně hla - dí tvář.
Na vět - vič - ce ptá - ci zpí - vaj, to je dnes - ka krá - sný den.

5 G D C G

Tep - lo je nám po - tě - lí - čku, us - mí - vej se tan - cuj dál.
Kou - kni na mě mi - lá Šár - ko, nám to spo - lu hez - ky jde.

Věková kategorie dětí: 5–7 let

Návrh realizace:

Nejprve se děti naučí píseň, kterou nacvičí všichni společně. Doprovodný tanec zvaný mazurka budou děti tančit ve dvojicích, nejlépe chlapec a dívka. Chlapec stojí vždy za dívkou a spolu se drží za ruce.

Hudebně pohybový doprovod:

1. – 2. takt	Dvojice se posouvá doprava dva kroky stranou.
3. – 4. takt	Dvojice se posouvá doleva dva kroky stranou.
5. takt	Chlapec a dívka se na sebe podívají zprava.
6. takt	Chlapec a dívka se na sebe podívají zleva.
7. – 8. takt	Dívka se otočí před chlapcem.
	Tanec se opakuje.

Druhá varianta tance:

Děti utvoří kruh, kde stojí pravým bokem do kruhu. Každý chlapec má před sebou dívku.

1. – 2. takt	Dvojice se posouvá dva kroky směrem do kruhu.
3. – 4. takt	Dvojice se posouvá dva kroky směrem z kruhu.

5. takt	Chlapec a dívka se na sebe podívají zprava.
6. takt	Chlapec a dívka se na sebe podívají zleva.
7. - 8. taktu	Dívka se otočí vpravo za chlapce.
	Tanec se opakuje.

Nácvik písně:

Pedagog děti seznámí s písní a provede rozezpívání.⁴⁹ Děti se připojují ke zpěvu pedagoga a osvojují si slova, melodii a rytmus písně. Po nácviku pedagog zařadí do zpěvu hru na tichou píseň. Ta spočívá v tom, že společně zpívají děti i pedagog píseň a na dané gesto (pokynutí ruky) všichni přestanou zpívat nahlas a zpívají si tzv. v duchu pro sebe. Píseň děti opět začnou zpívat nahlas až po daném gestu. Pedagog většinou nechá tichou chvíli na jeden nebo dva takty.

Průběh realizace v MŠ:

Nácvik písně probíhal u klavíru, kde se děti nejprve rozezpívaly. Děti seděly tak, aby viděly na pedagoga. Po rozezpívání jsem píseň dvakrát zazpívala a doprovodila ji hrou na klavír. Děti poslouchaly slova, melodii a vnímaly rytmus písně. Při dalším opakování písně se ke mně připojilo několik dětí. Když všechny děti zvládly píseň zazpívat, využila jsem metodu tiché písně, díky které jsem si ověřila jejich znalost textu. Děti po tiché chvílce začaly zpívat správná slova, a tak jsem měla jistotu, že píseň znají.

Při nácviku hudebně pohybového doprovodu děti utvořily v prostoru dvojice. Následoval nácvik tance nazývaný mazurka. Dětem jsem řekla, jak se mají postavit a chytit za ruce, následně jsem upravila jejich úchop rukou. Dětem jsem názorně ukázala taneční kroky, které po mně opakovaly. Bylo potřeba kroky několikrát zopakovat, aby si je děti zapamatovaly. Celý nácvik tanečních pohybů probíhal po částech. Nejprve se děti ve dvojici naučily dva společné kroky přísunně směrem doprava a doleva, následoval pohled zprava a zleva do očí mezi chlapcem a dívkou a poté otočka dívky. Společné pohyby jsem s dětmi několikrát zopakovala a případné chyby hned opravila. Po upevnění tanečních

---

⁴⁹ Viz příloha č. 2

kroků děti zvládly doprovodit tanec zpěvem písně. Na závěr jsem děti při tanci a zpěvu doprovodila hrou na klavír.

Následující den jsem s dětmi zkusila zatančit mazurku v kruhu, kdy se dívka otočí vpravo za chlapce a posouvá se mezi partnery. Při tanci děti zpívaly píseň, kterou jsem doprovodila hrou na klavír.

Evaluace pedagoga:

Při této písni měly zpočátku děti obtíže se zapamatováním textu. Proto jsem slova písně dětem přečetla a vysvětlila co znamenají. Poté se již ke mně všechny děti se zpěvem písně začaly připojovat. Na závěr jsem si ověřila znalost textu u dětí metodou tiché písně, při které se všechny děti správně připojily a celou píseň zazpívaly.

Nácvik první varianty tance dělal větší obtíže chlapcům než dívkám. Hlavním důvodem byla závěrečná otočka dívky. Chlapci se točili také, místo toho, aby stáli na místě a byli pouze oporou pro dívku. Provedení a návaznost ostatních tanečních kroků děti téměř ihned pochopily. Při nácviku druhé varianty mazurky v kruhu, dělalo chlapcům opět potíže změnit závěrečný pohyb a místo otočení dívky před sebou ji poslat za sebe. Dívky ale rychle pochopily změnu v tanci, a tak se vždy otočily za chlapce. Během opakování tanečních kroků si i chlapci uvědomili návaznost kroků, a tak všechny děti zvládly nacvičit i tuto variantu tance.

6.7 Metodický list – Švadlenka

Švadlenka

Michaela Hofmanová

Ba - vln - ko čer - ve - ná po - se - čekj chví - li, na - vle - ču si tě do oč - ka je - hly.

Vy - ši - ju ob - rá - zek pro ma - min - ku, ra - dost jí u - dě - lám na sr - dí - čku.

Věková kategorie dětí: 5–7 let

Návrh realizace:

Pedagog se posadí tak, aby na něj všechny děti viděly. Seznámí děti s tematikou písně a vysvětlí jim, kdo to je švadlena. Poté pedagog dětem předzpívá píseň, aby děti poznaly melodii a správný rytmus. Po nácvičku písně se pedagog s dětmi přesune do prostoru. Nácviček hudebně pohybového doprovodu má za cíl u dětí procvičit chůzi slalomem, která při pohybových aktivitách dětem působí potíže.

Hudebně pohybová průprava:

1. takt / 3. takt Děti stojící v kruhu se drží za ruce a jdou tři kroky v před, dlaně postupně dávají do vzpažení.
Dítě stojící uprostřed kruhu, švadlenka, má ruce v bok a točí se dokola.
2. takt / 4. takt Děti v kruhu se stále drží za ruce a jdou tři kroky vzad, dlaně postupně dávají k tělu.
Švadlenka uprostřed se točí na druhou stranu.

5. – 8. takt Děti, které jsou v kruhu, vytvoří mezi sebou mezery a dají své ruce tak vysoko, aby švadlenka mezi nimi mohla snadno vyběhnout ven a hned zas další mezerou dovnitř.
- Švadlenka, které je uprostřed vybíhá a proplétá se mezi dětmi.

Ve chvíli, kdy se píseň dozpívá se švadlenka zastaví a připojí k sobě obě děti, pod kterými v tomto okamžiku zastavila. Píseň se opakuje a zpívá se tak dlouho, dokud se nepřipojí všechny děti. Když je již málo dětí stojících v kruhu, švadlenka s ostatními dětmi se pohybuje volně po prostoru a vždy se vrací ke zbývajícím dětem.⁵⁰

Nácvik písně:

Před nácvikem písně se pedagog s dětmi rozezpívá.⁵¹ Pedagog následně dvakrát předzpívá dětem píseň. Děti se poté rozdělí na dívky a chlapce. Nejprve celou píseň zazpívají dívky, a potom ji zazpívají chlapci.

Průběh realizace v MŠ:

S dětmi proběhl nácvik písně u klavíru. Nejprve jsem se s dětmi rozezpívala a poté jsem jim zazpívala celou píseň s hudebním doprovodem. Dětem jsem vysvětlila, kdo to je švadlenka, kde se nachází očko jehly a ukázala jsem dětem, jak vypadá vyšívání obrázek. Následoval nácvik písně metodou hry na ozvěnu. Celou píseň se děti naučily v krátkém časovém úseku.

Nejprve děti utvořily kruh, ve kterém se nacházelo jedno vybrané dítě (švadlenka). Následovaly tři kroky do kruhu a tři kroky zpět, dítě uprostřed mělo ruce v bok a otáčelo se dokola. Dále děti utvořily větší kruh a vzpažily ruce, které spojily s dítětem vedle sebe. Dítě, které bylo uprostřed se rozběhlo a proplétalo se mezi ostatními dětmi. Na konci písně se dítě zastavilo u dvou dětí, které k sobě připojilo. Píseň se opakovala až do doby, kdy byly připojeny všechny děti. Při malém kruhu se již švadlenka se svojí bavlnkou pohybovala po prostoru třídy a pouze na konci písně se zastavila mezi dětmi.

⁵⁰ KURKOVÁ, Libuše. Hudebně pohybová výchova: pro předškoláky. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2020. ISBN 978-80-7235-638-6. s. 12-13

⁵¹ Viz příloha č. 2

Evaluace pedagoga:

Po vysvětlení určitých slov z písně si děti lépe zapamatovaly text. Při nácvičce hudebně pohybového doprovodu pro mé překvapení nedělala pohybová část, kde se děti proplétaly mezi ostatními, obtíže. Což mě překvapilo, protože při pohybových aktivitách některé děti nezvládnou projít slalomem. Při této aktivitě se to povedlo všem dětem.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit vlastní soubor pěveckých a hudebně pohybových činností pro předškolní děti a integrovat tyto činnosti do výuky v MŠ. Cíl byl splněn, což dokazují vypracované metodické listy s autorskými písněmi a fotodokumentací z realizace činností ve výuce hudební výchovy v Mateřské škole Sluníčko Mýto. Díky těmto aktivitám jsem u dětí rozvíjela pěvecké a hudebně pohybové dovednosti v hudební výchově. Vytvořené metodické materiály jsou určeny pro pedagogický personál v mateřské škole. Veškeré uvedené hudebně pohybové činnosti lze dále upravovat podle věkové skupiny a potřeb dětí konkrétní mateřské školy.

V teoretické části práce jsem se zaměřila na rozvoj hudby u člověka od raného dětství až po dospělost. Dále jsem se zabývala RVP PV a zakotvením pěveckých a hudebně pohybových kompetencí v tomto programu. Čtvrtou kapitolu jsem pak věnovala pěvecké výchově, zvláště podpoře zpěvnosti u dětí předškolního věku, příčinám nezpěvnosti a možnostem její nápravy. Poslední kapitola teoretické části je věnována hudebně pohybovým dovednostem předškolního dítěte v mateřské škole.

V praktické části bakalářské práce se nalézají metodické listy, které obsahují integraci pěveckých a hudebně pohybových činností s popisem realizace a následné evaluace. Všechny činnosti jsem realizovala v měsíci únoru, březnu a dubnu r. 2024 v Mateřské škole Sluníčko Mýto, kde pracuji. Děti reagovaly na činnosti vždy se zájmem. V rozhovorech s některými rodiči jsem získala přívětivou zpětnou vazbu na zrealizované aktivity. Děti si dle slov rodičů zpívaly písně i doma, a tak s písní seznámily celou rodinu. Některé děti učily své rodiče i hudebně pohybový doprovod k písním. Realizace těchto metodických materiálů je zdokumentována pomocí fotografií, které jsou přiloženy ke každému metodickému listu. V příloze se nachází informovaný souhlas zákonného zástupce s pořízením fotografií a jejich zařazení do bakalářské práce „Možnosti rozvoje pěveckých a hudebně pohybových činností v mateřské škole“. Všichni rodiče souhlasili a podepsali záznamový arch, který je uložen u autorky této práce.

Ráda bych na závěr poděkovala Mgr. Jitce Malátové za veškerý fotografický materiál použitý v této bakalářské práci, jež přispěl k vizuálnímu ztvárnění tématu.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá možnostmi rozvoje pěveckých a hudebně pohybových dovedností dítěte předškolního věku v mateřské škole. Cílem bakalářské práce bylo vytvořit metodické listy, které jsou zaměřené na integraci pěveckých a hudebně pohybových činností pro děti předškolního věku. Následně byly tyto činnosti použity do výuky v mateřské škole a rozvíjely tak u dětí pěvecké a hudebně pohybové dovednosti.

Summary

This bachelor thesis deals with the possibilities of developing singing and musical movement skills of a preschool child in kindergarten. The aim of the bachelor's thesis was to create methodological sheets that are aimed at the integration of singing and musical movement activities for preschool children. Subsequently these activities were used in the kindergarten classroom to develop children's singing and musical movement skills.

SEZNAM LITERATURY**Odborná literatura**

DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy: [know how učitele hudební výchovy]*. 2. vyd. Ostrava: Montanex, 1992. ISBN 80-85300-98-2.

HOLAS, Milan. *Hudební pedagogika*. Knižnice Metodického centra HAMU. Praha: Nakladatelství AMU, 2004. ISBN 80-7331-018-x.

JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. 1. vydání, Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3.

KUBECOVÁ, Markéta; PEHELOVÁ, Marcela; SLAVÍKOVÁ, Marie; RŮŽIČKOVÁ, Veronika a VÁŇOVÁ, Hana. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání*. Praha: Raabe, [2017]. ISBN 978-80-7496-322-2.

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova: metodická příručka pro hudební výchovu ve škole*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-437-0.

KURKOVÁ, Libuše. *Hudebně pohybová výchova: pro předškoláky*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2020. ISBN 978-80-7235-638-6.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3.

MORÁVKOVÁ, Blanka. *Metodika zpěvu*. 1. vydání Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-47-0.

RAKOVÁ, Milena; ŠTÍPLOVÁ, Ljuba a TICHÁ, Alena. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1.

SEDLÁK, František; KOLÁŘ, Jiří a HERDEN, Jaroslav. *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. Na pomoc učitelí. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.

SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a TICHÁ, Alena. *Hrajeme si s písničkou: zpěvník s návody na hry pro děti*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0097-0.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a TICHÁ, Alena. *Lidové písničky a hry s nimi*. 3. vydání. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-927-9.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.

TICHÁ, Alena. *Vokální činnosti jako prostředek rozvoje hudebnosti a zpěvnosti žáků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-318-4.

VISKUPOVÁ, Božena. *Hudba a pohyb: hudebně pohybová výchova*. 2. vyd. Comenium musicum (Supraphon). 1987. Praha: Supraphon, 1987.

ZENKL, Luděk. *ABC hudební nauky*. 8. vyd., v Editio Bärenreiter Praha vyd. 2. Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2003. ISBN 80-86385-21-3.

Internetové zdroje

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2023-09-10]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1: INFORMOVANÝ SOUHLAS ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE S POŘÍZENÍM FOTOGRAFIÍ.....	I
PŘÍLOHA Č. 2: METODICKO-RYTMICKÉ MODEL Y PRO ROZEZPÍVÁNÍ K PÍSNÍM	II
PŘÍLOHA Č. 3: RYTMICKÉ MODEL Y KE HŘE NA TĚLO.....	III
PŘÍLOHA Č. 4: FOTOGRAFIE Z REALIZACE PÍSNÍ.....	IV

Příloha č. 1: Informovaný souhlas zákonného zástupce s pořízením fotografií

Souhlas k pořízení a k použití fotografií pro studijní účely.

Souhlasím s tím, aby byly pořízeny a dále využity fotografie mého syna/dcery do bakalářské práce na téma „Možnosti rozvoje pěveckých a hudebně pohybových činností v mateřské škole“.

Byl/a jsem informován/a, že:

Fotografie jsou určeny výhradně pro výše uvedený účel. Jakékoliv jiné využití záznamu bez dalšího souhlasu zákonného zástupce je vyloučeno.

Potvrzuji, že výše uvedenému textu plně rozumím a stvrzuji ho svým podpisem.

.....
podpis zákonného zástupce

Příloha č. 2: Metodicko-rytmické modely pro rozezpívání k písním⁵²

1. Rybář

Text: Už mám velký hlad.

2. Kdo to ví?

Text: Honem koukej sem.

3. Jaro přišlo mezi nás

Text: To je hezký den.

4. Na výlet

Text: Hůůů...

Text: Pojedeme mašinkou.

5. Taneček

Text: Tra la la la la la la la la lá.

6. Švadlenka

Text: Bavlnko červená.

⁵² Všechny modely jsou při rozezpívání realizovány v chromatických posunech a akordickým doprovodem směrem vzhůru a zpět dle hlasových možností dětí.

Příloha č. 3: Rytmické modely ke hře na tělo⁵³

1. Jaro přišlo mezi nás

Jaro přišlo mezi nás

Hra na tělo

Michaela Hofmanová

2. Na výlet

Na výlet

Hra na tělo

Michaela Hofmanová

⁵³ T – tlesknutí, D – dupnutí, P – plesknutí o stehna.

Příloha č. 4: Fotografie z realizace písni⁵⁴

1. Do kola

2. Rybář

⁵⁴ Autorkou všech uveřejněných fotografií je Mgr. Jitka Malátová.

3. Kdo to ví?

4. Jaro přišlo mezi nás

5. Na výlet

6. Taneček

7. Švadlenka

